

Urednikova beseda

Že drugo leto zapored izdajamo dvojezično (slovensko-angleško) številko Sodobne pedagogike, najpomembnejše slovenske znanstvene revije s področja vzgoje in izobraževanja. Izkušnja je dobra, iz tujine smo dobili kar nekaj odzivov. Zato smo letos zopet pripravili nekaj zares aktualnih in izvirnih prispevkov domačih avtorjev, pa tudi dva prispevka iz tujine. Namen številke je, da seznanimo tuje znanstvenike, raziskovalce, učitelje in praktike z najaktualnejšimi slovenskimi znanstvenimi spoznanji, hkrati pa slovensko strokovno javnost seznanjamo s spoznanji drugih znanstvenikov. Oba objavljena prispevka iz tujine sta bila pripravljena posebej za našo revijo.

Najprej je tu intervju z Lukom, enim najvplivnejših avstralskih pedagogov in kurikularnih teoretikov zadnjih dveh desetletij. Nedvomno je njegov kritični pogled na sodobne šolske sisteme zanimiv, provokativen za šolske politike. Je avtor novega koncepta splošne izobrazbe, ki naj bi presegel sisteme, ustrojene tako, da pripravljajo ljudi na ekonomijo in kulturo, ki je v zatonu ali pa v tranziciji. Zanimiva je njegova ocena kompetenčnega modela izobraževanja, etične in družbene odgovornosti pismenosti v izobraževanju ter resnične vrednosti projekta PISA – mednarodne primerjave dosežkov učencev. Prispevek naj bi slovenskim bralcem pomagal, da bi dobili širši (realnejši) vpogled tudi v vlogo drugih mednarodnih primerjalnih študij.

O vzgojni zasnovi v javnih osnovnih šolah, kot kažejo podatki empirične raziskave, razpravljajo Mojca Kovač Šebart, Janez Krek in Janez Vogrinc. Cilj raziskave je bil ugotoviti, ali je vzgojna zasnova šole sploh potrebna, kaj po mnenju učiteljev in ravnateljev na njihovi šoli ta zajema in kaj bi po mnenju ravnateljev morala zajemati.

Izvirni slovenski znanstveni prispevek govori o učinkih vrtca na otrokov govorni razvoj (Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja Peklaj) v povezavi s starostjo in družinskim okoljem, v katerem otrok živi. Izpeljava študije je potekala tri leta. Ugotovljeno je bilo, da je učinek vrtca, merjen samo z otrokovo starostjo, majhen, se pa poveča, če se primerja še izobrazba mater.

Če imajo matere nizko izobrazbo in je družinsko okolje manj spodbudno, vrtec pomembno vpliva na otrokov govorni razvoj. Avtorici ugotavljata, da bo v prihodnje treba še več pozornost posvetiti pridobivanju znanja o razvoju otroškega govora in samoevalvaciji dela v oddelkih. Narediti bo treba nekaj pomembnejših, morda samo majhnih korakov na procesni ravni, da bi bil bolj prepoznaven učinek vrtca tudi na govorni razvoj tistih otrok, ki prihajajo iz spodbudnejšega družinskega okolja.

Zanimiva je razprava o konceptu kompetenc v izobraževanju, njegovih definicijah, pristopih in dilemah (Damijan Štefanc). Razprava pokaže, da so definicije večpomenske. Razumejo se kot ponotranjene kognitivno-epistemološke zmožnosti posameznika, da proizvaja neskončno število učinkov, po drugi strani pa se je kompetenca uveljavila tudi v ekonomiji in menedžmentu, kjer je razumljena kot zmožnost za opravljanje konkretnih delovnih nalog v specifičnih poslovnih okoljih. Posebne interpretacije dobiva v utilitarističnem konceptu, povezanim

z neoliberalno ekonomsko paradigmo. Ta utilitaristični koncept kompetence vstopa tudi v pedagoški prostor, kjer so tendence, da bi se le-ta uveljavila kot cilj pouka ne le v poklicnem, pač pa tudi v splošnem izobraževanju.

Sledita dve razpravi s področja metodologije. Prva je razprava (Janez Sagadin) o metodoloških problemih meril za izbiro kandidatov za vpis na gimnazijo. Gre za razpravo o tem, kako kombinirati različne dosežke učencev, na eni strani oceno posameznih predmetov in splošni učni uspeh, na drugi strani pa enkratne dosežke učencev pri zunanjem (eksternem) preverjanju znanja. Tema je aktualna, ko se šole znajdejo pred zadrego, katere kriterije uporabiti za izbor med tistimi kandidati, ki sicer izpolnjujejo pogoje za vpis, vendar vsi zaradi omejitve vpisa ne morejo biti sprejeti. Avtor opozarja, da je treba ta merila uravnotežiti in nakazuje mogoče modele reševanja tega problema.

Druga razprava z naslovom *Od monometod h kombiniranim raziskovalnim pristopom* (Jasna Mažgon) se osredotoča na vprašanje oblik in možnosti kombiniranja metod pri tistih raziskavah, ki vključujejo kvantitativna in kvalitativna metodološka izhodišča. Razpravo začneja z opisom poteka evolucijskega razvoja, ki je segal od monometod do kombiniranih metod raziskovanja. V poglavju o taksonomiji raziskav z različnimi metodološkimi pristopi predstavlja tri tipe raziskav: monometodološke raziskave, raziskave z uporabo kombiniranih metod in raziskave z uporabo kombiniranih modelov. Zlasti izčrpen je prikaz modelov. Avtorica vidi najvišji doseg raziskovanja v kombinaciji (integraciji) kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja in hkratni aplikaciji obeh pristopov v vseh fazah raziskovalnega procesa, upoštevajoč potrebe posameznih raziskovalcev in ciljev raziskovanja. To še zlasti velja za raziskovanje na družboslovnem in humanističnem področju.

Zanimiv je prispevek kolegice iz Islandije (Kristín Dýrfjörð), v katerem govori o vzgoji za demokracijo v obdobju zgodnjega otroštva. Namen razprave je pogledati na dva mednarodno zelo znana trenda (koncepta) v vzgoji in izobraževanju v zgodnjem otroštvu z vidika vzgoje za demokracijo. To sta vidika razvojno primerna praksa (RPP) in filozofija Reggio Emilia. Oba projekta v razpravi tudi prikaže. Avtorica piše, da bi bilo za slovenske bralce zanimivo, če bi imeli pri branju v mislih filozofijo Mednarodnega združenja Korak za korakom (International Step by Step Association, ISSA), da bi lahko tudi sami delali nekatere primerjave. To filozofijo so namreč razvili, da bi zadostili potrebam držav, ki so si prizadevale uresničiti nove zamisli o obdobju zgodnjega otroštva ter demokratični (ne kolektivistični) vzgoji.

Tako kot lani tudi letos to številko Sodobne pedagogike še posebej pošiljamo na več kot dvesto naslovov najuglednejših pedagoških revij po svetu ter znanim avtorjem. Ponujamo jo kot brezplačno menjavo za tujo revijo, obenem pa tuje avtorje vabimo, da se nam pridružijo kot pisci izvirnih prispevkov.

Dr. Metod Resman
(*Editor in chief*)